spasitel

JO NESBØ

FLEET

FLEET

Jo Nesbø

Spasitel

spasitel

JO NESBØ

KNIHA ZLIN

This translation has been published with the financial support of NORLA.

Copyright © Jo Nesbø 2005
Published by agreement with Salomonsson Agency
Translation © Kateřina Krištůfková 2012

ISBN 978-80-87497-08-1

Kdo to přichází z Edómu, kdo v rouchu rudém jde z Bosry?
Kdo je ten v úboru velebném, hrdě kráčející ve své velké síle?
– Já, který právem vyhlašuji, že na vítězství stačím.

(Izaiáš, 63:1)

ČÁST I.

Advent

Kapitola 1

Srpen 1991 Hvězdy

Bylo jí čtrnáct let a byla si jistá, že pokud semkne víčka a bude se soustředit, uvidí skrze střechu hvězdy.

Kolem ní dýchaly ženy. Pravidelné, těžké oddechování ze spánku. Jen jedna chrápala – teta Sára, kterou uložily na matraci pod otevřené okno.

Zavřela oči a snažila se dýchat jako ostatní. Nedá se moc spát, zvlášť když je všechno kolem ní náhle tak nové a jiné. Zvuky noci a lesa za oknem jsou tady na Østgårdu jiné. Lidé, které dobře zná ze setkání v Chrámu a z letních táborů, nejsou jaksi stejní. Ani ona není stejná. Letošního léta jsou její obličej a tělo v zrcadle nad umyvadlem nové. A její pocity, ty podivné vlny tepla a chladu, které ji zalévají, když se na ni podívá některý z chlapců. Tedy zvlášť když se na ni podívá jeden z nich. Robert. I on je letos jiný.

Znovu otevřela oči a zírala do tmy. Věděla, že Bůh je mocný, a pokud se mu zachce, dokáže velké věci, třeba i zařídí, aby zahlédla skrze střechu hvězdy.

Byl to dlouhý den plný událostí. Suchý letní vítr šuměl v klasech na polích a listy na stromech horečnatě tan-

čily, takže světlo neustále kanulo na letní hosty v trávě na dvoře. Poslouchali jednoho z kadetů z důstojnické školy Armády spásy, který vyprávěl o tom, jak působil jako kazatel na Faerských ostrovech. Byl chytrý a hovořil se značnou empatií a zápalem. Ona se ale víc zabývala odháněním čmeláka, který jí kroužil kolem hlavy, a když náhle zmizel, začalo ji teplo ukolébávat ke spánku. Poté, co kadet domluvil, obrátily se oči všech ke komisaři Davidu Eckhoffovi, který se na ně díval svýma mladýma, usmívajícíma se očima, jimž však bylo už přes padesát let. Komisař pronesl pozdrav Armády spásy, tedy pozvedl pravou ruku nad úroveň ramene, namířil ukazováček směrem k nebeské říši a zvolal zvučně „Haleluja!“. Pak se pomodlil za to, aby byla požehnána kadetova práce mezi chudými a lidmi na okraji společnosti, a připomněl jim všem slova Matoušova, že Ježíš Spasitel může chodit mezi nimi po ulicích jako cizinec, možná jako kriminálník, bez jídla a bez oděvu. A že v soudný den dosáhnou spravedliví, ti, kteří pomohli těmto nejmenším, věčného života. Vypadalo to na delší projev, ale pak někdo cosi zašeptal, komisař se zasmál a prohlásil – jistěže je teď na programu Mládežnická čtvrthodinka a dnes je na řadě Richard Nilsen.

Všimla si, že Richard dodal svému hlasu dospělejší výraz, než jaký měl, když děkoval komisaři. Jako obvykle si připravil svůj projev písemně a pak se ho naučil nazpaměť. Teď jim přednášel o boji, kterému chce zasvětit život, tedy o Kristově boji za Boží říši. Nervózně a jaksi monotónně, uspávavě. Jeho zachmuřený, uzavřený pohled spočíval na ní. Mrkala a přitom pozorovala, jak se mu pohybuje zpocený horní ret a formuluje známé, jisté, nudné fráze. Proto nezareagovala, když se jejích zad dotkla čísi ruka. Dokud jí špičky prstů nezačaly sjíždět dolů po páteři a ještě níž a nenahnaly jí pod tenkými letními šaty husí kůži.

Otočila se a pohlédla do Robertových usmívajících se hnědých očí. Přála by si mít stejně opálenou kůži jako on, aby neviděl, že se červená.

„Pššt," zasyčel Jon.

Robert a Jon byli bratři. Ačkoli byl Jon o rok starší, mnozí je v mladším věku považovali za dvojčata. Jenže teď je Robertovi už sedmnáct, a přestože jsou si v obličejích nadále podobní, vyjevily se ostatní rozdíly. Robert je veselý, bezstarostný, rád ostatní škádlí a krásně hraje na kytaru, nedochází ovšem vždycky včas na bohoslužby do Chrámu a občas zachází jeho škádlení příliš daleko, zvlášť když vidí, že tím ostatní rozesmává. Pak často zasahuje Jon. Jon je čestný, svědomitý chlapec, u něhož většina lidí počítá s tím, že absolvuje důstojnickou školu a najde si dívku v Armádě (to se ovšem neříká nahlas). Poslední jmenovaná skutečnost není u Roberta tak samozřejmá. Jon je o dva centimetry vyšší než Robert, ale ač to zní podivně, vypadá Robert vyšší. Je to způsobeno tím, že Jon si už od dvanácti let křiví záda, jako by na ramenou nosil všechna břímě světa. Oba jsou tmaví a mají pěkné, pravidelné rysy, jenže Robert má něco, co Jonovi chybí. Něco v očích, něco černého a hravého, a ona sama má i nemá chuť zjistit, co to je.

Během Richardova projevu přejížděla pohledem po shromáždění známých tváří. Jednoho dne se provdá za některého z chlapců z Armády spásy, možná budou převeleni do jiného města a jiné části země. Ale vždycky se budou vracet na Østgård, který Armáda právě koupila a který je od nynějška jejich společným letním sídlem.

Na okraji shromáždění, na schodech do domu, seděl chlapec se světlými vlasy a hladil kočku, která se mu uvelebila v klíně. Viděla na něm, že se na ni právě díval, ale než to zjistila, stihl pohledem uhnout. Je to jediný člověk, kterého tu nezná, ví jen, že se jmenuje Mads Gilstrup a že je vnukem lidí, jimž Østgård předtím patřil, že je o něko-

lik let starší než ona a že rodina Gilstrupových je bohatá. Je vlastně celkem pohledný, působí však tak nějak osaměle. Mimochodem, co tu vůbec dělá? Přijel předchozího večera, obchází tu se vzteklou vráskou na čele a s nikým nemluví. Ona však na sobě párkrát ucítila jeho pohled. Letos se na ni všichni dívají. To je také nové.

Z myšlenek ji vytrhl Robert, který ji vzal za ruku, něco jí vložil do dlaně a řekl: „Přijď do stodoly, až budoucí komisař domluví. Chci ti něco ukázat."

Pak vstal a odešel, ona se podívala do dlaně a málem hlasitě vykřikla. Druhou ruku přiložila úlekem k ústům a nechala to spadnout do trávy. Byl to čmelák. Ještě se hýbal, ale neměl nohy ani křídla.

Richard konečně domluvil, ona zůstala sedět a pozorovala své a Robertovy a Jonovy rodiče, jak míří ke stolům s kávou. Obě rodiny byly ve svých příslušných komunitách v Oslu tím, čemu se v Armádě říkalo „silné rodiny", a ona věděla, že je pod dozorem.

Potom se vydala směrem k latríně. Jakmile však zašla za roh a nikdo ji už nemohl vidět, pospíšila si do stodoly.

„Víš, co je tohle?" zeptal se jí Robert se smíchem v očích hlubokým hlasem, který loni v létě ještě neměl.

Ležel na zádech na seně a zavíracím nožem, který neustále nosil za opaskem, bodal do samorostu.

Nato samorost zvedl a ona poznala, co to je. Už to viděla na obrázcích. Doufala, že je tady uvnitř dost tma na to, aby Robert neviděl, že se zase červená.

„Ne," zalhala a posadila se vedle něj na seno.

Podíval se na ni tím svým škádlivým pohledem, jako by o ní věděl něco, co ona sama ani netuší. Ona mu pohled opětovala a v pololeže se opřela o lokty.

„Něco, co patří sem," prohlásil a najednou měla jeho ruku pod šaty. Ucítila tvrdý samorost na vnitřní straně stehen, a než stihla přitáhnout nohy k sobě, narazil jí samorost na kalhotky. Robert jí teple dýchal na krk.

„Ne, Roberte," zašeptala.

„Ale já jsem ho udělal speciálně pro tebe," zasykl v odpověď.

„Nech toho, já nechci."

„Dáváš mi košem? Mně?"

Přestala dýchat, nedokázala ani odpovědět, ani zakřičet. Pak se najednou od vrat do stodoly ozval Jonův hlas: „Roberte! Ne, Roberte!"

Cítila, že ji Robert pustil, že to vzdal, vytáhl ruku a jí zůstal samorost vězet mezi sevřenými stehny.

„Pojď sem!" přikázal Jon tónem, jako by mluvil s neposlušným psem.

Robert se zasmáním vstal, mrkl na ni a vyběhl na slunce za bratrem.

Posadila se, oprášila ze sebe seno a cítila ulehčení i stud současně. Ulehčení proto, že Jon přerušil tu divokou hru. Stud proto, že se Jon tvářil, jako by si myslel, že to bylo víc než hra.

Později, během modlitby u večeře, se zadívala Robertovi přímo do hnědých očí a uviděla, jak jeho rty formulují slovo. Uchichtla se, ačkoli nerozuměla, co říká. Je blázen! A ona je… Ano, co je ona? Taky blázen. Blázen. A zamilovaná? Ano, zamilovaná, přesně tak. Ale ne tak, jako když jí bylo dvanáct nebo třináct. Teď je jí čtrnáct a je to něco silnějšího. Důležitějšího. A napínavějšího.

Jak tady teď leží a snaží se pohledem vyvrtat díru do střechy, cítí, že v ní opět bublá smích.

Teta Sára pod oknem chrochtla a přestala chrápat. Něco zahoukalo. Sova?

Musí čurat.

Vlastně se jí ven nechce, jenže musí. Musí projít orosenou trávou kolem stodoly, která je teď uprostřed noci temná a úplně jiná. Zavřela oči, ale nepomohlo to. Vysoukala se ze spacáku, nazula si sandály a vyplížila se ke dveřím.

Na nebi se objevilo několik hvězd, ty ovšem zase zmizí, až se za hodinu na východě začne rozednívat. Vítr jí chladivě hladil kůži, jak běžela a naslouchala nočním zvukům, které nedokázala identifikovat. Hmyz, jenž je za dne v klidu. Lovící noční zvěř. Richard povídal, že zahlédl vzadu v lesíku lišku. Třeba to jsou stejná zvířata jako za dne, jen teď vydávají jiné zvuky. Změnila se. Převlékla jaksi kabát.

Latrína stála osaměle na kopečku za stodolou. Jak se k ní blížila, latrína rostla. Ten podivuhodný, křivý domeček byl sbitý z nenatřených prken, která byla zkroucená, popraskaná a stářím zešedlá. Žádná okénka, jen srdíčko ve dveřích. Ovšem nejhorší na latríně bylo to, že člověk nikdy nemohl vědět, jestli tam někdo nesedí.

A ji přepadl neodbytný pocit, že tam právě teď někdo je.

Zakašlala, aby ten, kdo by tam případně byl, mohl dát najevo, že je obsazeno.

Z větve v lesíku slétla straka. Jinak tu panovalo absolutní ticho.

Došla na kamenný schůdek. Uchopila dřevěný špalíček, který sloužil jako klika. Přitáhla ho k sobě. Černá místnost na ni prázdně zazívala.

Vydechla. Vedle záchodu ležela kapesní svítilna, ale ona ji nepotřebovala rozsvěcet. Zvedla víko, zavřela za sebou dveře a zavěsila háček. Vyhrnula si noční košili, stáhla si kalhotky a posadila se. V tichu, které se rozhostilo, se jí zdálo, že něco zaslechla. Něco, co nebylo ani zvíře, ani straka nebo hmyz v převlečeném kabátě. Bylo to něco, co se rychle pohybovalo vysokou trávou za latrínou. Pak začala čurat a ten zvuk byl přehlušen. Jenže srdce se jí už rozbušilo.

Jakmile byla hotová, natáhla si rychle kalhotky, zůstala sedět ve tmě a naslouchala. Slyšela však jen slabé šumění v korunách stromů a bušení vlastní krve v uších.

Počkala, dokud se jí tep nezklidnil, vytáhla háček a otevřela. Téměř celý dveřní otvor vyplňovala tmavá postava. Musel čekat úplně tiše na schůdku. V dalším okamžiku ležela na víku záchoda a on stál nad ní. Dveře za sebou zavřel.

„Ty?“ pronesla.

„Já,“ odpověděl cizím, třaslavým a zastřeným hlasem.

Vrhl se na ni. Oči se mu ve tmě leskly, přitom jí rozkousával spodní ret do krve. Jednou rukou si našel cestičku pod noční košilí a serval jí kalhotky. A ona tam ležela jako ochromená pod střenkou nože, který ji pálil na krku, zatímco on, než si stáhl kalhoty, k ní tiskl podbřišek jako čokl připravený k páření.

„Jediné slovo a proříznu ti hrdlo,“ zašeptal.

A ona nevydala ani hlásku. Protože jí bylo čtrnáct let a byla si jistá, že když semkne víčka a bude se soustředit, uvidí skrze střechu hvězdy. Bůh je mocný a dokáže zařídit i takové věci. Pokud se mu zachce.

Kapitola 2

Neděle 13. prosince 2003 Návštěva

Pozoroval rysy vlastního obličeje odrážejícího se v okně vlaku. Snažil se zahlédnout, v čem spočívá to tajemství. Nad červeným šátkem, který měl kolem krku, však neviděl nic zvláštního, jen bezvýraznou tvář s očima a vlasy, jež byly proti stěnám tunelu mezi Courcelles a Ternes stejně černé jako věčná noc metra. Na klíně mu ležel *Le Monde* hlásající, že bude sněžit, ale nad ním byly pařížské ulice pod nízkou, neproniknutelnou dekou mraků nadále studené a holé. Nosní dírky se mu rozšířily a nasály slabý, avšak zřetelný pach vlhkého betonu, lidského potu, svářeného kovu, vody po holení, tabáku, mokré vlny a žlučových kyselin, pach, který se ze sedadel ve vlaku nikdy nevypere ani nevyvětrá.

Tlak vzduchu od protijedoucí soupravy rozvibroval okenní tabulku a tma byla dočasně zahnána bledým obdélníkem světla, které se mihlo kolem. Povytáhl si rukáv kabátu a podíval se na hodinky, Seiko SQ50, které dostal jako součást honoráře od jednoho zákazníka. Měly poškrábané sklíčko, takže si nebyl úplně jistý, jestli jsou pravé. Čtvrt na osm. Byla neděle večer a vagon byl obsazený maximálně z poloviny. Rozhlédl se kolem

sebe. Lidé v metru spali, jako vždycky. Zvlášť ve všední dny. Vypnuli, zavřeli oči a proměnili každodenní jízdu v bezesný meziprostor ničeho s červenou nebo modrou linkou na plánu metra coby němou spojnicí mezi prací a svobodou. Jednou četl o muži, který seděl v metru takhle celý den, se zavřenýma očima, a jezdil tam a zpátky, a až když chtěli vagon na noc uklidit, zjistili, že je mrtvý. A možná ten muž sestoupil sem do katakomb právě za tímto účelem, aby mohl v téhle bledě žluté krabici nerušeně vytvořit modrou spojnici mezi životem a oním světem.

Sám se chystal vytvořit linii opačným směrem. K životu. Zbývala mu tahle večerní zakázka a po ní ta v Oslu. Poslední úkol. Pak vyjde z katakomb navždy.

Než se dveře na stanici Ternes znovu zavřely, rozječel se v disonanci alarm. Opět se rozjeli.

Zavřel oči, snažil se představit si ten druhý pach. Pach dezinfekčních kuliček do pisoáru a čerstvé, teplé moči. Pach svobody. Ale možná je pravda to, co mu tvrdila jeho matka učitelka. Že lidský mozek dokáže reprodukovat detailní vzpomínky na všechno, co člověk viděl nebo slyšel, ale na nejzákladnější pachy nikoli.

Pach. Na vnitřní straně víček se mu začaly míhat obrazy. Bylo mu patnáct let, seděl na chodbě vukovarské nemocnice a slyšel, jak matka opakovaně mumlá modlitbu k apoštolu Tomášovi, patronu zedníků a stavitelů, aby Bůh ušetřil jejího muže. Slyšel dunění srbského dělostřelectva, jež pálilo od řeky, a křik těch, kteří byli operováni na porodním sále, kde už nebyla žádná novorozeňata, protože ženy ve městě přestaly po začátku obléhání rodit. Pracoval v nemocnici jako holka pro všechno a naučil se vytěsňovat ty zvuky, jak křik, tak děla. Ale ne pachy. Zvlášť jeden z nich. Při amputaci museli chirurgové nejprve rozříznout maso až na kost, a aby pacient nevykrvácel, používali něco, co se podobalo pájce, tou opalo-